

## PRIMERA GRAVACIÓ

DONCS SÍ, SENYOR DIRECTOR, la Barceloneta dels anys trenta era un escenari magnífic per a uns adolescents com nosaltres. I dic nosaltres perquè va ser una adolescència coral, a quatre veus, quatre cors amics, quatre per a tot el que poguéssim passar. La colla dels quatre, dues noies i dos nois que vam néixer quasi plegats i amb pocs mesos de diferència mentre s'escolava l'any 1920.

Segurament ara ho veig amb uns ulls emboirats de nostàlgia, però gosaria dir que aquell barri, la manera com estava configurat, el tarannà de la seva gent, els temporals socials d'aquell temps i aquell país, la caiguda de la llum entre els balcons plens a vessar de roba sense vergonyes, les barques esteses delicadament sobre la platja, o ni que fos pels vells paquebots i mercants movent-se agònics pel port, llançant els profunds udols de les seves sirenes... tot plegat era com un magnífic decorat perquè quatre infants hi deixéssim petjada de la nostra vida. Ben mirat, el barri, la ciutat, el país, eren com un grandios i pintoresc escenari on cadascun de nosaltres hauria de fer-hi el seu paper, com en una obra de teatre que, com passa amb les grans obres de teatre, va acabar per engolir-nos a tots.

Sense el nostre barri, el mar no hauria sigut mai de la ciutat, potser un incident orogràfic que algun poeta hauria aprofitat per esmolar versos suats de lirisme tronat. El mar a Barcelona només batejava per un cor i aquest era la nostra barriada. Per

a la resta de barcelonins tan sols era una bona excusa per dissimular l'avorriment familiar d'un diumenge a la tarda, o l'espai concret d'on venien la majoria de mercaderies que necessitava Barcelona. Per a ells, nosaltres i el nostre barri érem només l'estructura musculada i barata que es requeria perquè arribessin a la ciutat moltes de les coses que aquesta devorava, i no gaire més.

Quasi tota la gent de la Barceloneta depenia del mar. Uns carregant i descarregant els ventres foscos i pudents dels vaixells. D'altres saltant àgilment darrere les pinyes de rosa que arrossegaven els caps amb què s'amarraven, endurits pel salobre i pesants d'humitat. Alguns més privilegiats, poquets, treballaven en els serveis del port, des dels pràctics fins als encarregats de la seguretat. També n'hi havia que es dedicaven al contraban de tota classe d'articles prohibits que demanava una ciutat assolada de pobresa però que es volia cosmopolita i burgesa. Encara quedaven els mariners que, desarrelats de mena, s'enrolaven en els vaixells que partien vés a saber cap a quin somni. I finalment, com en un món a part, hi havia els pescadors que guarnien el paisatge amb les seves barques al moll, o avarades a la platja, i que, amb gestos tan pacients com atàvics, les omplien de xarxes i ormeigs fins a vessar.

Totes les flaires del mar eren allà, al nostre barri, suspeses en l'aire i sempre a punt perquè qualsevol bri de vent les fes circular pels petits carrers encreuats, entrar per les diminutes portes de les cases, enfilarse amunt per les escales humils i fosques fins als nostres pisos, on penetrava i posseïa els objectes, armaris, catifes, llençols... Però per damunt de tot, ens posseïa a nosaltres.

Així doncs no li estranyarà si li dic que vaig néixer al carrer del Mar, al número 6, en un segon pis petit, pobre i ple d'escalfor. El meu pare, com quasi tots els joves de l'entorn, havia sigut un mariner que s'enrolava en qualsevol dels molts vaixells que anaven i venien. Encara adolescent ja el seduïa la cap-

ciosa llibertat que li donava el mar, el sentiment que feia i desfeia segons el que li venia de gust i més li convenia. «Mal pagats però amb el món a la butxaca», com deia ell. Potser només un miratge, però que des de sempre ha atret els homes un pèl peculiars als vells ports d'arreu del món.

En Josep Massagué i Fita va fer el seu primer viatge quan en tenia a penes catorze. Eren temps en què els nens, ja adolescents, havien de buscar-se la vida, i a fe que ell sabia on trobar-la. Havia perdut els pares de molt jove. Per cert, mai no vaig saber com, perquè senzillament a casa no se'n parlava, i prou. Segurament això el va obligar a espavilar-se prematurament i a aprendre a surar entre els remolins d'aquella societat. Amb pocs anys ja coneixia la majoria dels ports del Mediterrani. A la vintena havia fet dues singladures oceàniques fins a Amèrica i Àsia, i ja presumia orgullós que només li quedava salpar cap a Austràlia per fer-se ciutadà del món. Això darrer, senyor director, era una altra obsessió seva.

Mentre esperava aquesta ventura, s'enrolà en un vell paquebot, anomenat el Sirena, que feia com podia, i mai tan ben dit, una ruta setmanal que anava de Sóller fins a Sète passant per Barcelona. En aquells temps, senyor director, hi havia línies marítimes avui impensables. El fet és que la ciutat de Sóller sempre havia mantingut relacions comercials amb Sète, i fins i tot era tradició que els nois joves i rics de Sóller preferissin anar a estudiar a la Universitat de Montpeller encara que només fos per dur la contrària als de Palma, que venien a la de Barcelona. Sigui com sigui, en una de les moltes estades a Sète i mentre deixava passar el temps prenent un got de vi en un bistrot d'aquell bellíssim port, va caure perdudament enamorat d'una jove enriolada, rossa, filla dels amos de la taverna, a qui va demanar dos gots de vi, tres cafès i dues cerveses només per mirar-la de dalt a baix quan venia i se'n tornava per servir-lo amb un moviment d'ones que l'encisà.

La Marie tenia un cos ferm i ben perfilat, amb uns ulls que

semblaven dos fars espurnejant senyals que qualsevol mariner sabia apreciar i que acabaren sotmetent el cor i les hormones del meu pare per sempre més. Austràlia tot d'una era massa lluny. Les illes, sirenes i ports riquíssims que l'estiguessin esperant s'afonaren en una tempesta de sentiments i desigs tan inajornables que l'obligaren a festejar aquella noia durant un any, fins a aconseguir que la Marie Guillaume acceptés ser la seva companya. En aquells temps i circumstàncies, festejar la Marie volia dir festejar també amb els seus pares, que, al cap i a la fi, serien els que haurien de donar-li permís per endur-se-la. Ho va fer tossudament i, com sempre que s'encaparrava, convençut que se'n sortiria.

A vostè potser el sorprendrà si li parlo d'una França escaransida i dessagnada per la Primera Guerra Mundial. Però eren altres temps, i aquelles persones senzilles van veure de bons ulls que la seva filla se n'anés, amb un xicot espavilat i sa, cap a un país que tothom deia que s'havia enriquit durant la guerra gràcies a la seva neutralitat i en el qual potser tindria un horitzó més diàfan. Això i veure la seva filla sense poder controlar ni els sentiments ni els fluxos d'amor que estaven a punt de vessar, per dir-ho d'alguna manera, els va ajudar a donar la conformitat perquè marxessin junts.

Tanmateix, i malgrat la follia del seu enamorament, la que seria la meva mare va imposar una condició innegociable: si en Josep Massagué la volia per dona hauria de buscar-se feina a terra ferma. Res de vaixells panteixant amb retorns anguniosos. Ja havia sofert massa anys l'escarment de trobar-se amb la mare escrutant l'horitzó per la petita finestra de la cuina i esperant debades que la fumera del vaixell desitjat assenyalés el retorn de l'home de la casa. Això va durar fins que l'eix d'un pistó vell i desengreixat va travessar la cuixa del seu pare, emportant-se tendons i nervis i buidant-la de sang i vida per sempre més. Mai no s'ho digueren a veu batent, però, entre sanglots i malediccions, filla i mare confabulaven que si amb els

estalvis guardats i els diners que poguessin treure de la desgràcia aplegaven prou per muntar un negoci, tirarien endavant un cafè. Ben cert que hauria de ser al port de Sète, no fos que en Gilbert, que era el nom del que seria el meu avi francès, morís d'enyorança. Fou per això que la taverna on varen engarjolar aquell bon jan per sempre la van batejar com Le Paradis.

—Si tu vols una dona, jo vull un home i no un fantasma que apareix quan al mar li vingui de gust vomitar-me'l.

Ras i curt, ho prens o ho deixes. I ho va prendre. En Josep la volia i desitjava amb tanta fretura que va cedir a l'instant i es va posar a buscar feina només d'haver tornat a casa. Li va ser molt fàcil. Era una llei, ni tan sols secreta fora del barri, que un fill de la Barceloneta, jove i valent, tenia sempre un lloc al moll per sostreure tresors i vergonyes dels ventres dels vaixells que arribaven d'arreu. Ara se'n diria un lobby i funcionava com un rellotge, sobretot si estaves afiliat al sindicat que hi dominava, com era el cas. I va ser així com a l'any 19, sense pompes ni garlandes, en braços d'un home enamorat, la Marie Guillaume va desembarcar del Sirena. A partir de llavors va passar a dir-se la Marí, pronunciat amb una erra gens francesa però amb un bon accent a la i.